

Terboven en realist, Quisling en fantast

Desember 1948

Mange interessante enkeltheter i professor Skodvins foredrag i Videnskapsakademiet

Kongen var tilstede og salen var fylt til siste plass da professor Magne Skodvin igår aftes i Det Norske Videnskaps-Akademi talte om «Führer og fører. Om tilhøvet mellom Hitler-Tyskland og Quislingregimet 1940—1945, fra politisk-historisk synsstad». I et flytende og ledig foredrag, men hele tiden bygget på dokumenter, tok professor Skodvin for seg en del av hovedpunktene i utviklingen 1940—45 og viste hvorledes Reichskommissar Terboven hele tiden hadde klart for seg at hans oppgave var å administrere Norge på en slik måte at det var til mest nytte for Tyskland under den pågående krig og voldte minst mulig vanskeligheter. Han anså Quisling som politisk udugelig. Terboven kom på den måten mange ganger i den stilling at han måtte sette en stopper for Quislings planer, men det var ikke i og for seg en tvekamp mellom Terboven og Quisling som fant sted. Dette siste synspunkt er ellers ofte kommet for sterkt frem, sa han.

Terboven forstod vel hva som var reelle maktfaktorer i samfunnet, og han hadde derfor bl. a. kontakt med L.O. over hodet på Quisling. Dette førte til den avtale at det skulle være en frivillig sak å bli medlem av Nasjonal Samling. Inger skulle tvinges inn. Quisling på sin side ville ha regjeringsmakt for å kunne gjøre partiet sterkt. Terboven svarte ham at hvis partiet ble sterkt nok, kunne man komme tilbake til spørsmålet om regjeringsmakt. Det ble i NS. arbeidet intenst for å øke medlems-tallet slik at man kunne nå 100 000 — et mål som aldri ble nådd. Og det ble stadig ført en komplisert statistikk som skulle tjene til å vise at partiet snart hadde nådd den samme relative tallmessige styrke som Hitlers NSDAP hadde like foran maktovertagelsen. Å stå som medlem av partiet var derfor en realitet en sak av politisk betydning.

Professor Skodvin nevnte bl. a. minister Irgens' kontrovers med tyskerne fordi de ville prise-dømme et norsk skip. Irgens ville ha det klart at krigstilstand ikke rådet mellom Tyskland og Norge. Tyskerne gikk til slutt med på at prisen skulle utsettes til etter krigen. Dette skjedde fordi minister Irgens' opptreden i denne sak var i overensstemmelse med reelle krefter av økonomisk betydning i folket.

Foredragsholderen kom også inn på Hagelins forsøk på å gjøre seg selv til statsminister og å få skiftet ut Terboven, og foreta en hel om-møblering i Wehrmachts ledelse i Norge. Han søkte støtte hos generaladmiral Böhm, som på samme måte som Raeder var mer villig til å gi Quisling støtte enn bl. a. Falkenhorst var.

Føreliggende dokumenter og bl. a. utrykte deler av Goebbels dagbok viser at den norske motstandsbevegelse i kirke- og lærerstriden bedømte situasjonen helt riktig. Goebbels hadde bl. a. notert at der fra Quislings side forelå en «alt annet enn logisk fremstilling» og legger til at dette er spørsmål som Føreren vil ha skjøvet tilside inntil krigen er slutt.

I Nasjonal Samling viste det

Professor Magne Skodvin, som igår talte i Videnskapsakademiet.

seg ved en rekke anledninger en mangel på realisme som er nærmest fantastisk. Der forelå helt på slutten av krigen fra Quislings side bl. a. utarbeidede planer om et helt selvstendig Norge med en hær bestående av «6 tyske divisjoner som blir norske». 6. mai 1945 ble det holdt et møte på Slottet. Man var klar over at krigen var slutt. På motstand med maktmidler var det ingen som tenkte, men det ble talt om å opprette et politikorps som på norsk side kunne bidra til å opprettholde ro og orden. Og i den forbindelse ble det en lang samtale om dette korps' uniform og distinksjoner...

Forslag til militær- nektekter trekkes tilbake —

I statsråd igår var det lagt frem melding til Stortinget om tilbakekalling av Ot.prp. nr. 21 (1958) om adgang til å fritta vernepliktige for militærtjeneste m. v.

Justisdepartementet sier i meldingen at det har hatt drøftelser med Stortingets justiskomite om lovforslaget, og at det har vist seg å være meningsforskjell om et sentralt spørsmål i dette, nemlig om behandlingen og avgjørelsen av søknader om fritagelse for militærtjeneste.

Efter departementets mening bør det ikke bli spørsmål om å etablere den ordning at spørsmålet om vilkårene for å fritta for militærtjeneste først gjøres til gjenstand for omhyggelig prøvning av serlige nevnder, og at de vernepliktige som ikke måtte bli fritatt, derefter — ved å unnlate å møte — skal kunne få det samme spørsmål prøvet av domstolene i en straffesak. Da det ikke er full enighet om det foreliggende lovutkast, finner departementet at det bør arbeides videre med saken, og om mulig legge frem et nytt forslag. Efter departementets oppfatning vil det være av stor verdi om det kan bli størst mulig enighet om en ny militærnektekterlov. Departementet mener at den gjeldende lov må kunne bli stående inntil videre.